

Briselē, 19.6.2024.
COM(2024) 621 final

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Polijas ekonomikas, sociālo, nodarbinātības, strukturālo un budžeta politiku

{SWD(2024) 100 final} - {SWD(2024) 621 final}

PADOMES IETEIKUMS

par Polijas ekonomikas, sociālo, nodarbinātības, strukturālo un budžeta politiku

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/1263 (2024. gada 29. aprīlis) par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97¹, un jo īpaši tās 3. panta 3. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas,

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

- (1) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241², ar ko tika izveidots Atveseļošanas un noturības mehānisms, stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. Atveseļošanas un noturības mehānisms nodrošina finansiālu atbalstu dalībvalstīm reformu un investīciju īstenošanai, tādējādi radot ES finansētu fiskālo stimulu. Atbilstīgi Eiropas pusgada prioritātēm tas palīdz panākt ekonomikas un sociālo atveseļošanu un īstenot ilgtspējīgu reformas un investīcijas, jo īpaši zaļās un digitālās pārkārtošanās veicināšanai un dalībvalstu tautsaimniecību noturības stiprināšanai. Tas arī palīdz stiprināt publiskās finanses un veicināt izaugsmi un darbvietu radīšanu vidējā termiņā un ilgtermiņā, uzlabot teritoriālo kohēziju ES un atbalstīt Eiropas sociālo tiesību pilāra turpmāku īstenošanu.
- (2) 2023. gada 27. februārī pieņemtās *REPowerEU* regulas³ mērķis ir pakāpeniski izbeigt ES atkarību no Krievijas fosilā kurināmā importa. Tas palīdzēs iegūt enerģētisko drošību un dažādot ES energoapgādi, vienlaikus palielinot atjaunīgo energoresursu izmantošanu, enerģijas uzkrāšanas iespējas un energoefektivitāti. Polija savā

¹ OV L, 2024/1263, 30.4.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj>.

² Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2021/241 (2021. gada 12. februāris), ar ko izveido Atveseļošanas un noturības mehānismu (OV L 57, 18.2.2021., 17. lpp.), ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2021/241/oj>.

³ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2023/435 (2023. gada 27. februāris), ar ko groza Regulu (ES) 2021/241 attiecībā uz *REPowerEU* nodaļām atveseļošanas un noturības plānos un groza Regulas (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 un (ES) 2021/1755 un Direktīvu 2003/87/EK (OV L 63, 28.2.2023., 1. lpp.). ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2023/435/oj>.

nacionālajā atveseļošanas un noturības plānā iekļāva jaunu *REPowerEU* nodaļu, lai tiktu finansētas galvenās reformas un investīcijas, kas palīdzēs sasniegt *REPowerEU* mērķus.

- (3) Komisija 2023. gada 16. martā nāca klajā ar paziņojumu “ES ilgtermiņa konkurētspēja: skatījums pēc 2030. gada”⁴, lai nodrošinātu informācijas bāzi lēmumiem par politiku un radītu pamatnosacījumus izaugsmes palielināšanai. Paziņojumā kā viens no deviņiem savstarpēji pastiprinošiem faktoriem bija minēta konkurētspēja. Citi faktori bija piekļuve privātajam kapitālam, pētniecība un inovācija, izglītība un prasmes, kā arī vienotais tirgus – ārkārtīgi svarīgas politikas prioritātes, kas palīdzētu reformām un investīcijām atrisināt pašreizējās produktivitātes problēmas, kā arī vairotu ES un tās dalībvalstu ilgtermiņa konkurētspēju. 2024. gada 14. februārī Komisija pēc minētā paziņojuma pieņēma ziņojumu par vienoto tirgu un konkurētspēju⁵. Ziņojumā detalizēti aprakstīts, kādas konkurētspējas priekšrocības sagādā Eiropas vienotais tirgus un kādi apgrūtinājumi vēl aizvien pastāv, tajā tiek analizētas gada norises, vadoties pēc deviņiem identificētajiem konkurētspējas faktoriem.
- (4) 2023. gada 21. novembrī Komisija pieņēma 2024. gada ilgtspējīgas izaugsmes pētījumu⁶, tādējādi uzsākot 2024. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada ciklu. Eiropadome 2024. gada 22. martā apstiprināja pētījumā izvirzītās prioritātes saistībā ar konkurētspējīgas ilgtspējas četrām dimensijām. Komisija 2023. gada 21. novembrī uz Regulas (ES) Nr. 1176/2011 pamata pieņēma arī 2024. gada brīdināšanas mehānisma ziņojumu, kurā tā nenorādīja Poliju kā vienu no dalībvalstīm, kuras var skart vai apdraudēt nelīdzsvarotība un par kurām būs jāizstrādā padziļinātais pārskats. Komisija pieņēma arī ieteikumu attiecībā uz Padomes ieteikumu par eurozonas ekonomikas politiku, kuru Padome pieņēma 2024. gada 12. aprīlī, kā arī priekšlikumu attiecībā uz 2024. gada vienoto nodarbinātības ziņojumu, kurā analizēta nodarbinātības pamatnostādņu un Eiropas sociālo tiesību pīlāra principu īstenošana un kuru Padome pieņēma 2024. gada 11. martā.
- (5) ES jaunais ekonomikas pārvaldības satvars stājās spēkā 2024. gada 30. aprīlī. Šis satvars ietver jauno Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) 2024/1263 par ekonomikas politikas efektīvu koordināciju un budžeta daudzpusēju uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97. Tas ietver arī grozīto Regulu (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu, un grozīto Direktīvu 2011/85/ES par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām⁷. Jaunais satvars ir vērsts uz valsts parāda atmaksājamību, ilgtspējīgu un iekļaujošu izaugsmi, kā arī pakāpenisku fiskālo konsolidāciju, kas panākamas ar reformām un investīcijām. Tas veicina valstu līdzatbildību un vairāk orientējas uz vidēju termiņu, piedevām plānota efektīvāka un konsekvētāka izpilde. Katrai dalībvalstij būtu jāiesniedz Padomei un Komisijai savs vidēja termiņa fiskāli strukturālais plāns. Valsts vidēja termiņa fiskāli strukturālajā plānā ir iekļautas dalībvalsts fiskālās, reformu un investīciju saistības, plānošanas periodam aptverot 4

⁴ COM(2023) 168 final.

⁵ COM(2024) 77 final.

⁶ COM(2023) 901 final.

⁷ Padomes Regula (ES) 2024/1264 (2024. gada 29. aprīlis), ar ko groza Regulu (EK) Nr. 1467/97 par to, kā paātrināt un precizēt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras īstenošanu (OV L, 2024/1264, 30.4.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1264/oj>), un Padomes Direktīva (ES) 2024/1265 (2024. gada 29. aprīlis), ar ko groza Direktīvu 2011/85/ES par prasībām dalībvalstu budžeta struktūrām (OV L, 2024/1265, 30.4.2024., ELI: <http://data.europa.eu/eli/dir/2024/1265/oj>).

vai 5 gadus atkarībā no tā, cik ilgs ir valsts likumdevēja parastais darbības laiks. Neto izdevumu virzībai⁸ valstu vidēja termiņa fiskāli strukturālajos plānos būtu jāatbilst Regulas (ES) 2024/1263 prasībām, piemēram, par to, ka līdz korekcijas perioda beigām jāpanāk vai jānotur vispārējās valdības parāda ticama samazināšanās vai tai jā saglabājas piesardzīgā līmenī, kas ir zemāks par 60 % no IKP, un ka valdības budžeta deficīts vidējā termiņā jāsamazina un/vai jā saglabā zem atsaucē vērtības, kas ir 3 % no IKP. Ja dalībvalsts apņemas īstenot attiecīgu reformu un investīciju kopumu saskaņā ar Regulā (ES) 2024/1263 izklāstītajiem kritērijiem, korekcijas periodu var pagarināt ne vairāk kā par 3 gadiem. Lai palīdzētu sagatavot minētos plānus, Komisija ir paredzējusi 2024. gada [21. jūnijā] nosūtīt dalībvalstīm norādījumus par ziņām, ko iekļaut plānā un turpmākajos gada progresā ziņojumos, kuri tām būs jāiesniedz, un saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 5. pantu nosūtīs tām tehniskos norādījumus par fiskālo korekciju (attiecīgā gadījumā atsaucē trajektoriju un tehnisko informāciju). Dalībvalstīm savi vidēja termiņa fiskāli strukturālie plāni būtu jāiesniedz līdz 2024. gada 20. septembrim, izņemot, ja dalībvalsts un Komisija vienojas šo termiņu pagarināt par saprātīgu laikposmu. Dalībvalstīm būtu jānodrošina, ka šajā procesā iesaistās arī valstu parlamenti, un pēc vajadzības būtu jāapspriežas ar neatkarīgām fiskālajām iestādēm, sociālajiem partneriem un citām ieinteresētajām personām.

- (6) 2024. gadā Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada norises turpinās atbilstoši Atveseļošanas un noturības mehānisma īstenošanai. Lai īstenotu Eiropas pusgada politikas prioritātes, joprojām ir svarīgi pilnībā īstenot atveseļošanas un noturības plānus, jo šie plāni palīdz reāli novērst visas problēmas, kas minētas iepriekšējos gados konkrētām valstīm adresētajos attiecīgajos ieteikumos, vai arī būtisku to daļu. Konkrētām valstīm adresētie 2019., 2020., 2022. un 2023. gada ieteikumi joprojām ir vienlīdz svarīgi arī attiecībā uz atveseļošanas un noturības plāniem, kas pārskatīti, atjaunināti vai grozīti saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 14., 18. un 21. pantu.
- (7) Polija 2021. gada 3. maijā saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 1. punktu iesniedza Komisijai savu nacionālo atveseļošanas un noturības plānu. Komisija atbilstoši Regulas (ES) 2021/241 19. pantam novērtēja atveseļošanas un noturības plāna atbilstību, efektivitāti, lietderīgumu un saskanīgumu, ņemot vērā minētās regulas V pielikumā sniegtās novērtēšanas vadlīnijas. Padome 2022. gada 17. jūnijā pieņēma lēmumu par Polijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu⁹ un 2023. gada 8. decembrī grozīja šo lēmumu saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 18. panta 2. punktu, lai atjauninātu neatmaksājamā finanšu atbalsta maksimālo finanšu iemaksu, kā arī lai iekļautu *REPowerEU* nodaļu¹⁰. Maksājuma daļas tiek darītas pieejamas ar nosacījumu, ka Komisija saskaņā ar Regulas (ES) 2021/241 24. panta 5. punktu ir pieņēmusi lēmumu par to, ka Polija ir apmierinoši izpildījusi attiecīgos atskaites punktus un mērķrādītājus, kas bija noteikti Padomes īstenošanas lēmumā.

⁸ Neto izdevumi, kā definēts Padomes 2024. gada 29. aprīļa Regulas (ES) 2024/1263 2. pantā (OV L 2024/1263, 30.4.2024. ELI: <http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1263/oj>). “Neto izdevumi” ir visi valdības izdevumi, i) atskaitot procentu izdevumus, ii) diskrecionāros ieņēmumu pasākumus, iii) izdevumus par Savienības programmām, kas pilnībā atbilst Savienības fondu ieņēmumiem, iv) valstu izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu, v) bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vi) vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.

⁹ Padomes Īstenošanas lēmums (2022. gada 17. jūnijs) par Polijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (9728/22).

¹⁰ Padomes Īstenošanas lēmums (2023. gada 8. decembris), ar ko groza Īstenošanas lēmumu (2022. gada 17. jūnijs) par Polijas atveseļošanas un noturības plāna novērtējuma apstiprināšanu (15835/23).

Apmierinoša izpilde nozīmē arī to, ka nav bijis regresa attiecībā uz iepriekšējo atskaites punktu un mērķrādītāju sasniegšanu.

- (8) Komisija 2024. gada ziņojumu par Poliju¹¹ publicēja 2024. gada 19. jūnijā. Tajā tika izvērtēts, kā Polija īstenojusi attiecīgos konkrētai valstij adresētos ieteikumus, ko Padome pieņēma laikposmā no 2019. līdz 2023. gadam, un kā Polija īsteno atveseļošanas un noturības plānu. Balstoties uz šo analīzi, ziņojumā par valsti bija norādīti trūkumi attiecībā uz tādu problēmjauditājumu risināšanu, kuri nav ietverti vai ir tikai daļēji ietverti atveseļošanas un noturības plānā, kā arī jauni un nupat iezīmējušies problēmjauditājumi. Tajā bija arī novērtēts Polijas progress Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā un ES pamatmērķu sasniegšanā nodarbinātības, prasmju un nabadzības mazināšanas jomā, kā arī progress ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšanā.
- (9) Saskaņā ar *Eurostat* validētajiem datiem¹² Polijas vispārējās valdības budžeta deficīts no 3,4 % no IKP 2022. gadā palielinājās līdz 5,1 % 2023. gadā, savukārt vispārējās valdības parāds no 49,2 % no IKP 2022. gada beigās palielinājās līdz 49,6 % 2023. gada beigās. Kā paziņots fiskālās politikas norādēs 2024. gadam¹³, Komisija veic priekšdarbus, lai sāktu uz deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras, pamatojoties uz izpildes datiem par 2023. gadu saskaņā ar spēkā esošajām tiesību normām. Komisija 2024. gada 19. jūnijā pieņēma ziņojumu saskaņā ar LESD 126. panta 3. punktu¹⁴. Minētajā ziņojumā bija novērtēts Polijas budžeta stāvoklis, ņemot vērā to, ka tās vispārējās valdības budžeta deficīts 2023. gadā pārsniedza atsaucē vērtību, kas ir 3 % no IKP. Ziņojumā secināts, ka, ņemot vērā šo novērtējumu un ņemot vērā saskaņā ar LESD 126. panta 4. punktu izveidotās Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu, Komisija **plāno** jūlijā ierosināt sākt pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūru, iesakot Padomei pieņemt lēmumu saskaņā ar 126. panta 6. punktu, ar ko konstatē pārmērīgu budžeta deficītu Polijā.
- (10) Padome 2022. gada 12. jūlijā ieteica¹⁵ Polijai rīkoties, lai nodrošinātu, ka 2023. gadā valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu pieaugums atbilst kopumā neitrālai fiskālās politikas nostājai¹⁶, ņemot vērā to, ka turpinās pagaidu un mērķorientēta atbalsta sniegšana pret energocenu kāpumu visneaizsargātākajām mājāsaimniecībām un uzņēmumiem, kā arī personām, kas bēg no Ukrainas. Tajā pašā laikā Polijai tika ieteikts būt gatavai kārtējos izdevumus pielāgot mainīgajai situācijai. Polijai tika arī ieteikts palielināt publiskās investīcijas, kas sekmēs zaļo un digitālo pārkārtošanos un enerģētisko drošību, ņemot vērā *REPowerEU* iniciatīvu, tostarp, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu un citus Savienības fondus. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālās politikas nostāja¹⁷ 2023. gadā bija ekspansīva: 0,8 %

¹¹ SWD(2024) 621 final.

¹² *Eurostat* euro rādītāji, 22.4.2024.

¹³ COM(2023) 141 final.

¹⁴ Komisijas saskaņā ar Līguma par Eiropas Savienības darbību 126. panta 3. punktu sagatavotais ziņojums (19.6.2024., COM(2024) 598 final).

¹⁵ Padomes Ieteikums (2022. gada 12. jūlijs) par Polijas 2022. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Polijas 2022. gada konverģences programmu, OV C 334, 1.9.2022, 171. lpp.

¹⁶ Pamatojoties uz Komisijas 2024. gada pavasara prognozi, vidēja termiņa potenciālās izlaides pieaugums, ko izmanto fiskālās nostājas mērīšanai, Polijā 2023. gadā nominālā izteiksmē ir bijis 14,5 %, ņemot vērā 10 gadu vidējo reālo potenciālo izaugsmes tempu un 2023. gada IKP deflatoru.

¹⁷ Fiskālā nostāja tiek definēta kā vispārējās valdības pamata budžeta stāvokļa izmaiņas pret iepriekšējo gadu. Ar tās palīdzību novērtē ekonomikas stimulu, ko rada fiskālā politika – gan tā, kas attiecas uz valsts finansējumu, gan tā, kas attiecas uz finansējumu no ES budžeta. Fiskālā nostāja tiek mērīta kā starpība starp i) vidēja termiņa potenciālo izaugsmi un ii) primāro izdevumu izmaiņām, atskaitot

apmērā no IKP, šajā kontekstā ņemot vērā augstu inflāciju. Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot diskrecionāros ieņēmumu pasākumus) pieaugumam 2023. gadā bija kopumā neitrāla ietekme uz fiskālo nostāju, kas atbilst 0,0 % no IKP, un atbilda Padomes ieteikumam. Valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu kopumā neitrālā ietekme bija saistīta ar samazinātajām tādu (uz konkrētiem mērķrādītājiem vērsto un nevērsto) ārkārtas atbalsta pasākumu izmaksām mājāsaimniecībām un uzņēmumiem, kas veikti, reaģējot uz enerģijas cenu pieaugumu (par 1,2 procentpunktiem no IKP). Galvenie valsts finansēto primāro kārtējo izdevumu (atskaitot ieņēmumu pasākumus) pieauguma virzītājspēki bija valsts sektora algu un pensiju pieaugums. Izdevumi, kas finansēti no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām un citiem ES fondiem, 2023. gadā veidoja 1,5 % no IKP. Valsts finansētās investīcijas 2023. gadā bija 3,8 % no IKP – salīdzinājumā ar 2022. gadu ir vērojams pieaugums par 0,8 procentpunktiem. Polija finansēja papildu investīcijas, izmantojot Atveseļošanas un noturības mehānismu un citus ES fondus, un tā saglabāja valsts finansētās investīcijas. Polija finansēja publiskās investīcijas zaļajā un digitālajā pārkārtošanā un enerģētiskajā drošībā, piemēram, atbalstu pārvades un sadales tīkliem un atjaunīgo energoresursu izvēršanai, atkrastes vēja enerģijas stacijām un ēku energoefektīvai renovācijai un zaļai un viedai mobilitātei, ko finansē no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citiem ES fondiem.

- (11) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka reālais IKP 2024. gadā palielināsies par 2,8 % un 2025. gadā par 3,4 %, taču SPCI inflācija 2024. gadā plānota 4,3 % apmērā un 2025. gadā 4,2 % apmērā.
- (12) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka valdības budžeta deficīts 2024. gadā būs 5,4 % no IKP, savukārt vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2024. gada beigās sasniegs 53,7 %. Deficīta pieaugums 2024. gadā galvenokārt atspoguļo lielus izdevumus aizsardzībai, algu pieaugumu publiskajā sektorā un jaunus sociālos pabalstus. Saskaņā ar Komisijas aplēsēm fiskālā nostāja 2024. gadā būs ekspansīva – tā palielināsies par 2,4 % no IKP.
- (13) Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka no Atveseļošanas un noturības mehānisma neatmaksājamā atbalsta (“dotācijām”) 2024. gadā tiks finansēti izdevumi, kuru vērtība atbilst 1,0 % no IKP (salīdzinājumā ar 0,1 % no IKP 2023. gadā). No Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām finansētie izdevumi dos iespēju veikt kvalitatīvas investīcijas un produktivitāti palielinošas reformas, tiešā veidā neietekmējot Polijas vispārējās valdības budžeta bilanci un parādu. Komisijas 2024. gada pavasara prognozē paredzēts, ka no Atveseļošanas un noturības mehānisma aizdevumiem 2024. gadā tiks segti izdevumi, kuru vērtība atbilst 0,9 % no IKP (salīdzinājumā ar 0 % no IKP 2023. gadā).
- (14) Padome 2023. gada 14. jūlijā ieteica Polijai nodrošināt, ka 2024. gadā tiek īstenota piesardzīga fiskālā politika, jo īpaši ierobežojot valsts finansēto neto primāro izdevumu¹⁸ nominālo pieaugumu līdz ne vairāk kā 7,8 %. Dalībvalstis tika aicinātas savu 2023. gada budžetu izpildes un 2024. gada budžetu sagatavošanas gaitā ņemt

diskrecionāros ieņēmumu pasākumus (un neierēķinot ar Covid-19 krīzi saistītos pagaidu ārkārtas pasākumus) un ietverot izdevumus, ko finansē ar neatmaksājamu atbalstu (dotācijām) no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citiem Savienības fondiem. Negatīva (pozitīva) rādītāja zīme norāda uz ekspansīvu (ierobežojošu) fiskālo politiku.

¹⁸ Neto primārie izdevumi tiek definēti kā valsts finansētie izdevumi, no kuriem atņemti i) diskrecionārie ieņēmumu pasākumi, ii) procentu izdevumi, iii) cikliskā bezdarba izdevumi un iv) vienreizējie un citi pagaidu pasākumi.

vērā, ka Komisija, pamatojoties uz 2023. gada budžeta izpildes rezultātu datiem, ierosinās Padomei sākt uz budžeta deficītu balstītas pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi Polijas neto valsts finansētie primārie izdevumi 2024. gadā pieaugs par 12,8 %, tātad šis rādītājs ir virs ieteiktā maksimālā pieauguma tempa. Šis izdevumu pārsniegums salīdzinājumā ar valsts finansēto neto primāro izdevumu ieteikto maksimālo pieauguma tempu 2024. gadā atbilst 2,0 % no IKP. Pastāv risks, ka tas ne pilnībā atbilst Padomes ieteiktajam.

- (15) Turklāt Padome ieteica Polijai 2023. un 2024. gadā pēc iespējas drīz izbeigt spēkā esošos ārkārtas enerģētikas atbalsta pasākumus un attiecīgos ietaupījumus izmantot valdības budžeta deficīta samazināšanai. Padome arī precizēja, ka tad, ja enerģijas cenas atkal pieaugtu un tāpēc būtu nepieciešami jauni atbalsta pasākumi vai būtu jāturpina esošie pasākumi, Polijai būtu jānodrošina, ka tie ir vērsti uz neaizsargātu mājsaimniecību un uzņēmumu aizsardzību, ir fiskāli pieņemami un saglabā stimulus taupīt enerģiju. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi enerģētikas ārkārtas atbalsta pasākumu prognozētās neto budžeta izmaksas¹⁹ ir 0,6 % no IKP 2023. gadā, 2024. gadā būs 0,5 % un 2025. gadā – mazākas par 0,1 %. Konkrētāk, tiek pieņemts, ka elektroenerģijas un gāzes cenu iesaldēšanas shēmas paliks spēkā līdz 2024. gada jūnijam, savukārt tiek pieņemts, ka maksimālās cenas paliks spēkā līdz 2024. gada beigām attiecībā uz elektroenerģiju un gāzi un līdz 2025. gada jūnijam attiecībā uz centralizēto siltumapgādi²⁰. Ja attiecīgie ietaupījumi atbilstoši Padomes ieteikumam tiktu izmantoti valdības budžeta deficīta mazināšanai, minētās prognozes 2024. gadā nozīmētu fiskālo korekciju 0,2 % apmērā no IKP (neto valsts finansēto primāro izdevumu²¹ ekspansīvā ietekme uz 2024. gada fiskālo nostāju būtu 2,0 % apmērā no IKP). Netiek prognozēts, ka enerģētikas atbalsta pasākumi tiktu izbeigti pēc iespējas drīz 2023. un 2024. gadā. Pastāv risks, ka tas ne pilnībā atbilst Padomes ieteiktajam. Turklāt nav paredzēts attiecīgos ietaupījumus izmantot valsts sektora budžeta deficīta samazināšanai. Pastāv arī risks, ka tas nenodrošinās atbilstību Padomes ieteikumam. Tiek lēsts, ka uz mazaizsargātu mājsaimniecību un uzņēmumu aizsardzību vērsto ārkārtas enerģētikas atbalsta pasākumu budžeta izmaksas 2024. gadā būs mazākas par 0,1 % no IKP (0,2 % no IKP 2023. gadā), turklāt saglabājas cenas signāls samazināt enerģijas pieprasījumu un palielināt energoefektivitāti.
- (16) Padome turklāt Polijai ieteica²² saglabāt valsts finansētās publiskās investīcijas un nodrošināt Atveseļošanas un noturības mehānisma dotāciju un citu ES fondu efektīvu apguvi, jo īpaši nolūkā veicināt zaļo un digitālo pārkārtošanos. Saskaņā ar Komisijas 2024. gada pavasara prognozi valsts finansētās publiskās investīcijas 2024. gadā palielināsies līdz 4,0 % no IKP (2023. gadā tās bija 3,8 % no IKP). Tas atbilst

¹⁹ Šis lielums atspoguļo minēto pasākumu gada budžeta izmaksas, ievērojot ieņēmumus un izdevumus un attiecīgā gadījumā atskaitot ieņēmumus no nodokļiem par enerģijas piegādātāju negaidīto papildu peļņu.

²⁰ Komisijas 2024. gada pavasara prognozē principā tiek pieņemts, ka pasākumi, kas saskaņā ar Polijas sniegto informāciju paliek spēkā līdz 2024. gada beigām, ietekmēs budžetu arī 2025. gadā.

²¹ Šī ietekme tiek noteikta kā vispārējās valdības primāro izdevumu izmaiņas, atskaitot i) diskrecionāro ieņēmumu pasākumu izmaiņu ietekmi uz budžetu, ii) vienreizējos izdevumus, iii) cikliskā bezdarba izdevumus un iv) no Atveseļošanas un noturības mehānisma un citu ES fondu neatmaksājamā atbalsta (dotācijām) finansētos izdevumus, attiecībā pret nominālā IKP potenciālā pieauguma vidēja termiņa (10 gadu) vidējo rādītāju, izsakot kā attiecību pret nominālo IKP.

²² Padomes Ieteikums par Polijas 2023. gada valsts reformu programmu un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Polijas 2023. gada konverģences programmu (OV C 312, 1.9.2022, 197. lpp.).

Padomes ieteiktajam. Paredzams, ka publiskie izdevumi, kas tiek finansēti no ieņēmumiem no ES fondiem, tai skaitā no Atveseļošanas un noturības mehānisma dotācijām, 2024. gadā palielināsies līdz 1,9 % no IKP (1,5 % no IKP 2023. gadā).

- (17) Pamatojoties uz prognozes sagatavošanas termiņā zināmajiem politikas pasākumiem un pieņēmumu, ka politika nemainīsies, Komisija savā 2024. gada pavasara prognozē paredz, ka valdības budžeta deficīts 2025. gadā būs 4,6 % no IKP. Deficīta samazinājums 2025. gadā galvenokārt atspoguļo ciklisku augšupeju un enerģētikas atbalsta pasākumu termiņa beigas. Paredzams, ka vispārējās valdības parāda attiecība pret IKP 2025. gada beigās palielināsies līdz 57,7 %. Papildus augstajam deficītam parāda attiecības pret IKP pieaugumu nosaka lieli avansa maksājumi skaidrā naudā par investīcijām militārajā aprīkojumā.
- (18) Sociālie pabalsti joprojām lielākoties nav mērķorientēti un nav pielāgoti māsaimniecības ienākumiem. Tā rezultāts ir sociālās drošības sistēma ar ierobežotām pārdales pilnvarām. 2023. gadā vispārējie bērnu pabalsti tika ievērojami palielināti, un tika saglabāta 13. pensija. Budžeta dokumentos varētu uzlabot pārredzamību attiecībā uz pašreizējām un plānotajām investīcijām. Trūkst integrēta un visaptveroša pārskata par pašreizējām investīcijām un to finansējuma avotiem, tostarp ārpusbudžeta fondiem un valsts uzņēmumiem. Lai gan šāda informācija ir pieejama dažādā mērā, tā ir izklaidēta dokumentos, piemēram, valsts uzņēmumu vai ārpusbudžeta fondu daudzgadu investīciju programmās un finanšu plānos. Publisko investīciju projektu novērtēšanas un atlases un *ex post* pārbaužu veikšanas procedūras ir vājas. Standartizētas projektu novērtēšanas metodes ir ieviestas tikai attiecībā uz ES finansētām investīcijām, bet tās varētu piemērot visām lielākajām valdības- finansētajām investīcijām. Projektu atlases procedūras dažādās ministrijās atšķiras, un to pamatā ir projekta veids un finansējuma avots. Nav standarta kritēriju projektu atlasei un prioritāšu noteikšanai centrālās valdības līmenī.
- (19) Polija ir viena no visstraujāk novecojošajām ES valstīm, un demogrāfiskās tendences ilgtermiņā ietekmēs pensiju sistēmu. Lai nodrošinātu ekonomikas izaugsmi un turpmāko pensiju pietiekamību, ir būtiski turpināt palielināt faktisko pensionēšanās vecumu, nodrošinot vecāka gadagājuma darba ņēmēju lielu līdzdalību darba tirgū. 2024. gada ziņojuma par novecošanu prognozes Polijai norāda uz otro lielāko pietiekamības samazinājumu, ko mēra kā vidējās pensijas attiecību pret vidējo bruto algu pensionēšanās brīdī. Ja pietiekamības rādītājs tiktu saglabāts tuvu pašreizējam līmenim, tas līdz 2070. gadam palielinātu publiskos izdevumus par 4,6 procentpunktiem no IKP. Pensiju pabalstus lauksaimniekiem lielā mērā subsidē valsts (2023. gadā subsīdijas sasniedza 0,6 % no IKP), un iekasēto apdrošināšanas iemaksu aprēķināšanas metode neveicina pāreju uz vispārējo pensiju shēmu, kas kavē starpnozaru darbaspēka mobilitāti. Lai gan Polija savā atveseļošanas un noturības plānā ir īstenojusi vienu mērķorientētu pasākumu, lai veicinātu darbu pēc likumā noteiktā pensionēšanās vecuma sasniegšanas, būtu vajadzīgi turpmāki centieni, lai risinātu problēmu, kas saistīta ar pensiju pietiekamību un ilgtspēju nākotnē.
- (20) Kā paredzēts Regulas (ES) 2021/241 19. panta 3. punkta b) apakšpunktā un V pielikuma 2.2. kritērijā, atveseļošanas un noturības plānā ir ietverts plašs savstarpēji pastiprinošu reformu un investīciju kopums, ko paredzēts īstenot līdz 2026. gadam. Paredzams, ka tās palīdzēs efektīvi risināt problēmas, kas konstatētas attiecīgajos konkrētai valstij adresētajos ieteikumos, – visas vai ievērojamu to daļu. Šajā saspringtajā termiņā ir svarīgi nekavējoties turpināt efektīvu plāna, arī *REPowerEU* nodaļas, īstenošanu, lai zaļā un digitālā pārkārtošanās uzlabotu Polijas ilgtermiņa konkurētspēju, vienlaikus nodrošinot sociālo taisnīgumu. Lai izpildītu plānā noteiktās

saistības līdz 2026. gada augustam, Polijai ir svarīgi turpināt reformu īstenošanu un paātrināt investīcijas, novēršot nesen parādījušos kavējumus un vienlaikus nodrošinot ievērojamu administratīvo kapacitāti. Joprojām ir būtiski sistemātiski iesaistīt vietējās un reģionālās pašvaldības, sociālos partnerus, pilsonisko sabiedrību un citas attiecīgās ieinteresētās personas, lai nodrošinātu plašu līdzdalību atveseļošanas un noturības plāna sekmīgā īstenošanā.

- (21) Gatavojot kohēzijas politikas fondu vidusposma pārskatu, Polijai saskaņā ar Regulas (ES) 2021/1060 18. pantu līdz 2025. gada martam jāpārskata katra programma, cita starpā ņemot vērā 2024. gada konkrētajai valstij adresētajos ieteikumos norādītos problēmjaudājumus, kā arī tās nacionālo enerģētikas un klimata plānu. Uz pārskata pamata notiek katrā programmā iekļautā ES finansējuma galīgā piešķiršana. Polija ir panākusi progresu kohēzijas politikas un Eiropas sociālo tiesību pīlāra īstenošanā, taču joprojām pastāv problēmjaudājumi un ir pastāvīgi palielinājušās reģionālās atšķirības starp austrumu reģioniem un pārējo valsti. Ir būtiski paātrināt kohēzijas politikas programmu īstenošanu. Programmās iekļautās prioritātes vēl aizvien ir aktuālas. Ir svarīgi, lai Polija investē inovatīvā un viedā ekonomikas pārveidē un stiprina sadarbību starp zinātņi un uzņēmējdarbību. Lai paātrinātu zaļo pārkārtošanos un pāreju no akmeņoglēm, ir jārikojas, tostarp jāpaplašina tīras enerģijas ražošana, jāpalielina investīcijas neto nulles emisiju tehnoloģiju ražošanā, jāsamazina enerģijas patēriņš un gaisa piesārņojums. Ir svarīgi investēt digitālajās un zaļajās prasmēs. Prioritāte joprojām ir novērst teritoriālās atšķirības piekļuvē kvalitatīvai un cenas ziņā pieejamai bērnu aprūpei. Veicot kohēzijas politikas programmu vidusposma pārskatīšanu, ir vērts pievērst papildu uzmanību investīcijām atbalsta sistēmā trešo valstu valstspiederīgajiem un iespējās, kas atbalsta viņu integrāciju visaptverošā veidā, jo Polija ir piedzīvojusi vēl nepieredzētu bēgļu pieplūdumu no Ukrainas. Polija varētu izmantot iniciatīvu “Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platforma”, lai atbalstītu tās ekonomikas pārveidi, jo īpaši attiecībā uz tīrām un resursefektīvām tehnoloģijām.
- (22) Papildus ekonomiskajiem un sociālajiem problēmjaudājumiem, kuru risināšana paredzēta atveseļošanas un noturības plānā un citos ES fondos, Polija saskaras ar vairākiem papildu problēmjaudājumiem, kas saistīti ar darbaspēka trūkumu, uzņēmumu digitalizāciju, publisko iepirkumu, centralizēto siltumapgādi un ūdens apsaimniekošanu.
- (23) Darbaspēka trūkums apdraud Polijas ekonomikas konkurētspēju. 2023. gadā 66 % Polijas darba devēju ziņoja par grūtībām aizpildīt brīvās amata vietas, savukārt 75 % ziņoja par grūtībām atrast tiem vajadzīgo talantu. Tāpēc ir ļoti svarīgi palielināt dalību darba tirgū starp grupām ar viszemāko nodarbinātības līmeni, piemēram, cilvēkiem ar invaliditāti (personu ar invaliditāti nodarbinātības līmeņa atšķirība 2022. gadā bija 31,3 procentpunkti, kas ievērojami pārsniedz ES vidējo rādītāju –21,4 procentpunktus) vai sievietēm (2023. gadā vīriešu un sieviešu nodarbinātības līmeņa atšķirība Polijā bija vidēji 11,8 procentpunkti un 23,3 procentpunkti 55-64 gadus vecu cilvēku vidū). Polija atpaliek no ES 2030. gada mērķrādītāja, kas paredz 51,7 % līdzdalību pieaugušo izglītībā (pašlaik 20,3 %), un tas kavē pāreju uz nozarēm, kurās ir darbaspēka pieprasījums, izmantojot pārkvalifikāciju un prasmju pilnveidi. Tajā pašā laikā ilgtermiņa aprūpes sistēma nav pietiekami attīstīta un joprojām ir atkarīga no ģimenēm, jo īpaši sievietēm, un citiem neformāliem aprūpētājiem. Oficiālais mājas aprūpes segums ir zems – tas aptver 13 % iedzīvotāju vecumā no 65 gadiem, kuriem šāda aprūpe ir vajadzīga, un tas ir krietni zem ES vidējā rādītāja (30 % 2022. gadā), savukārt, ņemot vērā sabiedrības novecošanu, vajadzības strauji pieaug. Paredzams, ka 65 gadus vecu un vecāku iedzīvotāju īpatsvars 2030. gadā sasniegs 21,9 % un

2050. gadā – 29,1 %. Veicinot neformālo aprūpētāju, galvenokārt sieviešu, lielāku ekonomisko aktivitāti, uzlabojot piekļuvi oficiālai ilgtermiņa aprūpei mājās un kopienā- balstītai ilgtermiņa aprūpei, var palielināt līdzdalību darba tirgū.

- (24) Publiskā iepirkuma sistēmā joprojām ir mazs to uzņēmumu skaits, kuri iesniedz piedāvājumus. Tā rezultātā ir liels vienīgo piedāvājumu īpatsvars, kas gadiem ilgi ir saglabājis ārkārtīgi augstā līmenī (54 % 2023. gadā un vairāk nekā 50 % pēdējo 5 gadu laikā). Neraugoties uz cerībām, publiskā iepirkuma likums, kas stājās spēkā 2021. gada janvārī, nekavējoties nenovērsa galvenās nepilnības. Tādēļ ir jāveic pamatīga un visaptveroša cēloņu analīze par esošo un arvien pieaugošo problēmu, kas saistīta ar zemu konkurenci publiskā iepirkuma jomā. Šos problēmjautājumus var palīdzēt risināt, vēl vairāk stiprinot publiskā iepirkuma procesa digitalizāciju un izstrādājot apmācības piedāvājumu maziem un vidējiem uzņēmumiem (MVU).
- (25) Polijai ir iespējas uzlabot savu sniegumu digitālās pārkārtošanās jomā un palielināt ieguldījumu, lai sasniegtu ES digitālās desmitgades mērķrādītājus. Lai gan ir panākts progress sabiedrisko pakalpojumu digitalizācijā, Polija atpaliek uzņēmējdarbības digitalizācijas jomā. To Polijas MVU īpatsvars, kuriem ir vismaz digitālās intensitātes pamatlīmenis, ir 61 %, kas ir mazāk par ES vidējo rādītāju 69 % (ES 2030. gada mērķrādītājs ir 90 %). Tikai 18 % uzņēmumu nodrošina īpašu IKT apmācību saviem darbiniekiem, attiecīgi darbiniekiem ir zems digitālo prasmju līmenis. Lai stiprinātu savas ekonomikas izaugsmes potenciālu un stimulētu privātās investīcijas, Polijai būtu jāatvieglo piekļuve progresīvām tehnoloģijām, jo īpaši attiecībā uz MVU-, un jāstimulē jaunuzņēmumu ekosistēmas, uzlabojot piekļuvi apmācībai, sniedzot tehnisku un finansiālu atbalstu un veicinot zināšanu nodošanu.
- (26) Pēdējo desmit gadu laikā Polijas enerģijas galapatēriņam ir tendence pieaugt. 2022. gadā tas bija par 14,5 % augstāks nekā 2013. gadā, savukārt ES kopumā tas samazinājās par 5,5 %. Ja pēdējo sešu gadu trajektorija turpināsies, Polija pārsniegtu savu energoefektivitātes mērķi par 28 %. Konkrētāk, centralizētās siltumapgādes sistēmas nodrošina siltumu 42 % iedzīvotāju, bet tās joprojām ir ļoti atkarīgas no akmeņoglēm, un vēl nav izstrādāta skaidra dekarbonizācijas perspektīva ar spēcīgu energoefektivitātes aspektu. Lai gan pašreizējā politika paredz pāreju uz dabasgāzi un biomasu, ir jāizstrādā dekarbonizācijas ceļš, kurā prioritāte ir energoefektivitāte, ilgtspējīgi atjaunīgie siltuma avoti un atlikumsiltuma izmantošana. Polija ir īstenojusi virkni valsts politiku, kuru mērķis ir veicināt dzīvojamo ēku renovāciju, tostarp nozīmīgas subsīdiu shēmas, ko finansē saskaņā ar atveseļošanas un noturības plānu. Tomēr šī politika ir vēl vairāk jāstiprina un jāsaskaņo ar ES 2030. gada klimata mērķiem. Tāpēc ir vajadzīga mērķtiecīga rīcība, lai samazinātu ēku radītās oglekļa emisijas, īpašu uzmanību pievēršot energoefektivitātes uzlabošanai un centralizētās siltumapgādes dekarbonizācijai.
- (27) Polija saskaras ar problēmām, kas saistītas ar pielāgošanos klimata pārmaiņām, piemēram, saistībā ar sausuma un plūdu risku. Atveseļošanas un noturības plānā ir iekļauti pasākumi, kuru mērķis ir uzlabot ūdens aizturi lauku apvidos, taču citas valsts politikas lauksaimniecības, mežsaimniecības un ūdens resursu apsaimniekošanas jomā joprojām nav piemērotas, lai novērstu klimata riskus un ietekmi. Labāku politikas saskaņotību varētu panākt, īstenojot ciešāku koordināciju starp dažādām iestādēm, kas atbild par attiecīgo politiku. Tas varētu palīdzēt īstenot ilgtspējīgus risinājumus, piemēram, dabā balstītus pielāgošanās risinājumus, lai palielinātu ūdensapgādi un pielāgotos klimata pārmaiņām, vienlaikus veicinot ilgtermiņa ilgtspēju lauksaimniecībā un citās nozarēs, kas atkarīgas no ekosistēmu pakalpojumiem,

AR ŠO IESAKA Polijai 2024. un 2025. gadā rīkoties šādi.

1. Laikus iesniegt vidēja termiņa fiskāli strukturālo plānu. Ievērojot reformētā Stabilitātes un izaugsmes pakta prasības, ierobežot neto izdevumu²³ pieaugumu 2025. gadā līdz līmenim, kas vidējā termiņā nodrošina vispārējās valdības budžeta deficīta samazināšanu līdz Līgumā noteiktajai atsauces vērtībai, kura ir 3 % no IKP, un vispārējās valdības parādu saglabāšanu piesardzīgā līmenī. Uzlabot publisko izdevumu efektivitāti, tostarp mērķtiecīgāk piemērojot sociālos pabalstus, kā arī nodrošinot lielāku pārredzamību investīciju plānošanā un plašāk izmantojot standartizētas procedūras projektu novērtēšanai un atlasei. Nodrošināt nākotnes pensiju pabalstu pietiekamību un pensiju sistēmas ilgtspēju, tai skaitā veicot pasākumus faktiskā pensionēšanās vecuma palielināšanai un reformējot preferenciālās pensiju shēmas.
2. Stiprināt administratīvās spējas atveseļošanas un noturības plāna pārvaldīšanai, investīciju paātrināšanai un reformu īstenošanas tempa saglabāšanai. Novērst radušos kavējumus, lai turpinātu ātru un efektīvu atveseļošanas un noturības plāna, arī *REPowerEU* nodaļas, īstenošanu, nodrošinot reformu un investīciju pabeigšanu līdz 2026. gada augustam. Paātrināt kohēzijas politikas programmu īstenošanu. Saistībā ar vidusposma pārskatīšanu turpināt koncentrēties uz saskaņotajām prioritātēm, rīkojoties, lai sekmīgāk integrētu trešo valstu valstspiederīgos, vienlaikus ņemot vērā Eiropas stratēģisko tehnoloģiju platformas piedāvātās iespējas uzlabot konkurētspēju.
3. Veikt pasākumus, lai palielinātu nelabvēlīgā situācijā esošu grupu dalību darba tirgū, tostarp uzlabojot kvalitāti un piekļuvi oficiālai ilgtermiņa aprūpei mājās un kopienā balstītai aprūpei. Veicināt konkurenci publiskā iepirkuma procesos, padarot tos efektīvākus un mazāk apgrūtināšus, jo īpaši MVU. Atbalstīt privātās investīcijas, veicinot uzņēmumu digitalizāciju.
4. Veikt pasākumus, lai paātrinātu pakāpenisku atteikšanos no fosilās degvielas centralizētās siltumapgādes nozarē, pārejot uz atjaunīgo enerģiju. Uzlabot politiku, kas saistīta ar ūdens resursu aizsardzību un ilgtspējīgu izmantošanu, lai nodrošinātu to nozaru ilgtermiņa ilgtspēju, kuras ir atkarīgas no ekosistēmu pakalpojumiem.

Briselē,

*Padomes vārdā –
priekšsēdētājs*

²³ Saskaņā ar Regulas (ES) 2024/1263 2. panta 2. punktu “neto izdevumi” ir visi valdības izdevumi, atskaitot procentu izdevumus, diskrecionāros ieņēmumu pasākumus, izdevumus par Savienības programmām, kas pilnībā atbilst Savienības fondu ieņēmumiem, valstu izdevumus par Savienības finansēto programmu līdzfinansēšanu, bezdarbnieka pabalstu izdevumu cikliskos elementus un vienreizējos un citus pagaidu pasākumus.